

*Клінга Марина Андріївна,
студентка I курсу магістратури, педагогічного факультету,
ПВНЗ « Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»*

*Науковий керівник
Красовська Ольга Олександрівна
проф. кафедри педагогіки
ПВНЗ « Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»*

ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ МИСТЕЦТВА

Сьогодні, коли Україна є незалежною державою, відроджується історична пам'ять її народу, культура, мистецтво, мова, відповідно відроджується національна система виховання. Лише правильно організована, вона може сформувати повноцінну, національно-свідому особистість громадянина України. Особливого значення тут набувають культура, мистецтво, власне все те, що духовно звеличує людину. Мистецтво – особлива форма відображення дійсності, естетичний художній феномен, який передає красу навколишнього, внутрішнього світу людини через осмислення фундаментальних категорій «краса», «гармонія», «пропорційність», «довершеність» та самосвідомість і патріотизм.

На сучасному етапі українського державотворення надзвичайно актуальною є проблема виховання у молодого покоління патріотичних почуттів, активної громадянської позиції, сприяння усвідомленню учнями свого громадянського обов'язку на основі національних і загальнолюдських духовних цінностей [1].

Надзвичайно велика роль у вихованні справжніх патріотів належить школі. Шкільне виховання справді спрямоване на те, щоб сформувати дитину свідомим українцем. Починаючи з молодого віку, дітям прищеплюється любов до рідної мови, культури, природи, малої і великої батьківщини. Період шкільного віку характеризується тим, що дитина неусвідомлено, але міцно засвоює погляди, оцінки, манери поведінки оточуючих її людей, формуються моральні риси характеру, поведінкові стереотипи, закладаються основи для формування патріотичної свідомості. Відродження української нації у школі, зокрема на уроках образотворчого мистецтва відбувається за допомогою національного та патріотичного виховання молодого покоління. Національне виховання ґрунтується на засадах родинного виховання, на ідеях і засобах народної педагогіки, наукової педагогічної думки, що уособлюють любов до рідної землі, до свого народу, його традицій, звичаїв, готовність до праці в ім'я України, почуття гордості за Батьківщину, вірність Україні, власну відповідальність за її долю.

Головною метою національного виховання, формування громадянської свідомості на сучасному етапі є передача молодому поколінню багатств духовної культури народу, його національної ментальності, своєрідності світогляду і на цій основі формування особистісних рис громадянина України. Це і любов до рідної землі, до свого народу, його традицій, звичаїв, готовність до мирної праці в ім'я України, почуття гордості за Батьківщину, вірність Україні. Патріотичні почуття дітей молодшого шкільного віку засновуються на їх інтересі до найближчого оточення, яке вони бачать щодня, вважають своїм, рідним, нерозривно пов'язаним з ними. Пізнання родоводу, сім'ї, села, краю, держави починається вже з раннього дитинства і продовжується у шкільному віці [2].

Головним завданням курсу «Образотворче мистецтво» є формування у молодших школярів культури почуттів, основ національної та громадянської свідомості. Пропонується проводити конкурси дитячої зображувальної творчості «Слава українським військовим», «У світі немає кращої країни, ніж Україна» та ін. Для ефективного формування національного виховання учнів початкових класів є: сприйняття учнями знань про українську культуру; застосування вчителем на уроках народознавства та у позаурочний час емоційно-естетичного фону; створення ситуацій емоційного переживання учнями педагогічних установок на оволодіння національними цінностями, усвідомлення знань про національну українську культуру, орієнтація дитини на позитивні результати діяльності щодо засвоєння певних національних цінностей у родині та в школі. Пропонується практикувати проведення виховних годин у формі: зустрічей з волонтерами, учасниками бойових дій, майстер-класів за участю дітей та батьків з виготовлення сувенірів для бійців Української армії. Доцільно впровадити виховні проекти: «Рідний край, де ми, живемо, Україною зовемо», «Я і моя родина», «Моя маленька батьківщина». Проводити тематичні виховні години, бесіди за темами: «Славетні українці», «Козацькому роду немає переводу» і ін. Проводити конкурси малюнків, оберегів, організувати написання листів та малюнків воїнам АТО. Акцент у виховній роботі перенести на засвоєння учнями народних традицій, сутності українських обрядів, народних свят, легенд, переказів, звичаїв та ін.

Таким чином, образотворче мистецтво відіграє певну роль у формуванні патріотичного виховання як учня, так і вчителя. Любов до рідного села, гордість за свою країну має значення у розвитку дитини. Без любові до Батьківщини і до її історії та культури неможливо виховати громадянина і патріота своєї держави, сформувати у дітей відчуття власної гідності. Виховання патріотизму, формування національної свідомості – одне з головних завдань уроків образотворчого мистецтва. Цьому сприяють уроки які спрямовані на ознайомлення з побутом, історією та культурою народу; уроки декоративно-прикладного народного мистецтва; уроки малювання з натури пейзажів рідного краю, предметів побуту свого регіону; розмови з учнями про рідний край, його природу, про українських художників. На уроці діти мають відчути, що вони є частиною народу великої і багатой країни, що вони – громадяни України, українці. Провідна роль у вихованні в учнів любові до

рідного краю відводиться перш за все вчителю. Тому дуже важливий його особистий приклад, а саме ставлення до культурно-історичному спадщини. В нашій школі створений прекрасний музей. Учні мають змогу відвідувати його та знайомитись з історією свого села та його традиціями. Водночас у дітей розширюються знання про характерні особливості рідного краю.

Я вважаю, що урок образотворчого мистецтва має стати у ряд тих шкільних предметів, які духовно збагачують особистість учня і формують його свідомість на національному ґрунті. І тому кожен урок стає для учнів відкриттям, новою сторінкою на шляху пізнання світу прекрасного, нового, незбагненого. Образне, кольорове сприйняття світу, яке варто відкривати своїм вихованцям, змушує працювати їхню фантазію, уяву, розвиває просторове мислення, розумові та пізнавальні здібності. Завдання педагога – розбудити в кожній дитині прекрасне, добре, гарне засобами доброї і прекрасної музики, яка зможе налаштувати не тільки окремого учня, а й весь клас на певну хвилю, примусити прислухатися до своїх власних хвилювань і почуттів, навчитися осмислювати їх. Музичний супровід створює особливий художній світ – світ високих почуттів, високого емоційного напруження, допомагає створити творчу атмосферу під час малювання. На уроках варто використовувати фрагменти пісень «Українка я маленька», «Діти України», «Україна-це ти», «Україно, ми твоя надія» та інші.

Отже, образотворче мистецтво – один із засобів творчого розвитку учнів. Практика показує, що діти виявляють великий інтерес до творів народного мистецтва і створюють неповторні роботи. Національна система виховання на уроках образотворчого мистецтва створює всі умови для того, щоб розкривалися природні задатки, формувалися нахили, здібності, вироблялося творче, самобутнє світобачення кожної особистості, реалізовувався її творчий потенціал. Вона є складовою і невід'ємною частиною життєдіяльності, життєтворчості рідного народу.

І на завершення я хочу процитувати слова Святослава Вакарчука: «Моє завдання разом з близькими друзями – це навчити себе і інших тому, що успіх країни починається з твого успіху. Розуміння цього не станеться завтра, не дасть швидких результатів, але зрушення в свідомості приведе до дій і майбутнього успіху. Мало невеликої групи яскравих особистостей. Важливо, щоб ціле покоління почало думати по-іншому. Це покоління ще не розчароване, у нього ще все попереду. Потрібно працювати, потрібно все зрушити з мертвої точки. Перший крок - складний. Не потрібно відразу ставати героями. Але доведеться стати трошки більш трудолюбивими і стійкими, трошки менш лінивими і безвідповідальними. І ось, якщо це «трошки» помножити на всіх – ми будемо мати дуже багато».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Державний стандарт початкової освіти: затв. постановою Кабінету Міністрів України від 21.02 2018 р. № 87 Урядовий кур'єр. 2018. № 38. 43 с.
2. Концепція освіти дітей раннього та дошкільного віку. Національна академія